

382 čís. 6 ex. ř. připouští jako zajišťovací prostředek soudní zákaz zcizení, zatížení nebo zavazení nemovitostí nebo práv knihovních, na něž se vztahuje nárok stranou ohroženou tvrzený, nebo jí přisouzený. K zajištění pohledávek peněžitých jest řečený zákaz nepřipustným podle § 379 čtvrtý odstavec ex. ř. Pro rozhodnutí rekursu jest v první řadě důležitou otázkou, jaký nárok ohrožené strany má býti prozatímním opatřením zajištěn, zda nárok peněžní, či nepeněžní. Otázku tu dlužno řešiti podle návrhu ohrožené strany na vydání prozatímního opatření a na základě stavu, jenž zde byl v době podání návrhu, nikoli na podkladě žaloby, kterou se navrhovatel teprve později domáhá zaplacení nároku, jenž má býti zajištěn. V konečném návrhu žádosti o prozatímní opatření jest však uveden jako nárok, jenž má býti zajištěn, nárok na knihovní zajištění pohledávky vyplývající ze smlouvy ze dne 1. srpna 1926. Podle této smlouvy zavázal se dlužník, odpůrce ohrožené strany, že zajistí zapůjčitel (ohrožené straně) poskytnutou zápůjčku 40.000 Kč, jakmile bude mu zcela vyplacena, knihovním záznamem; kdyby však poskytovateli zápůjčky nebylo z jakéhokoli důvodu možno službu v jeho závodě nastoupiti, ponechá věřitel dlužníku zapůjčených 30.000 Kč na dobu jednoho roku proti úročení 5½ % proti knihovnímu poznamenání knihovní přednosti. Z toho je zřejmo, že to byl sice peněžní nárok na splacení zápůjčky, jenž měl býti podle smlouvy zajištěn knihovním záznamem práva zástavního, nejde však v první řadě o zajištění pohledávky, nýbrž o zajištění nároku na zřízení knihovního práva zástavního, tedy práva věcného, nepeněžního, pro pohledávku tu. Odpovídá tedy smlouvě podaná žádost, by prozatímním opatřením byl zajištěn nárok ohrožené strany na knihovní zajištění, to jest na knihovní záznam práva zástavního, pokud se týče na poznámku knihovního pořadí pro toto právo zástavní. § 382 čís. 6 ex. ř. má na mysli případy, v nichž ohrožené straně přísluší proti vlastníku knihovního tělesa nárok na nemovitost samu nebo na právo vložené na nemovitosti, na př. nárok na převod vlastnictví k nemovitosti, nárok věřitele, by mu vlastník pro pohledávku zřídil na nemovitosti právo zástavní nebo knihovní břemeno nebo zapsal právo nájemní. Podmínkou prozatímního opatření zákazem zcizení nebo zavazení nemovitosti jest, by byl osvědčen nárok ohrožené strany na zastavení určité nemovitosti, té nemovitosti, na níž má právo zástavní býti zaznamenáno. Této podmínce však i zde vyhověno, neboť odpůrce ohrožené strany, jak ze spisů vyplývá, ani jiných nemovitostí, než v návrhu uvedených nemá a není tedy o tom pochybnosti, že knihovní zajištění ve smlouvě slíbené se nemohlo na jiné nemovitosti vztahovati. Vyhovuje-li žaloba, podaná ohroženou stranou ke spravení prozatímního opatření příkazu povolujícího usnesení, čili nic, bude věcí posouzení soudu, až bude zkoumati, zda dodržena byla lhůta k podání žaloby a zda má prozatímní opatření podle § 391 poslední věta ex. ř. býti z úřední moci zrušeno, čili nic.

Čís. 7825.

Ten, komu přísluší proti jiné osobě nárok na plnění, může je žádati ihned, není-li pro ně umluvena určitá doba, rovněž i ten, komu druhá

strana odevzdá (kdo naléhá na odevzdání), musí i sám se své strany býti hotov splniti svou vzájemnou povinnost, nesplnil-li ji již ůřive a nejde-li o dodávku na úvěr. Úmluva o plnění na úvěr tedy i ujednání splátek vylučuje zpravidla (vyjmouc případ § 1052 obč. zák.) uplatnění zadržovacího práva.

Podle předpisu § 1170 obč. zák. není objednatel díla zpravidla povinen zapraviti úplatu dříve, než jest dílo hotovo, není však podnikatel oprávněn domáhati se na objednateli zaplacení úplaty, když dílo jest sice dokončeno, avšak podnikatel nezjednal objednateli dispozici nad hotovým dílem, pokud se týče není ochoten tak učiniti za smluvených podmínek.

(Rozh. ze dne 1. března 1928, Rv I 1288/27.)

Začátkem října 1926 dala žalobkyně žalovanému k opravě kožich. Za opravu měla v měsíčních lhůtách zaplatiti úhrnem 1150 Kč. Žalobou, o níž tu jde, domáhala se žalobkyně na žalovaném vydání kožichu anebo zaplacení 500 Kč. Procesní soud první stolice uznal podle žaloby, o d v o l a c í s o u d vyhověl odvolání žalovaného potud, že ho uznal povinným vydati žalobkyni kožich anebo zaplatiti jí 500 Kč proti tomu, že mu žalobkyně zaplatí 1150 Kč v měsíčních splátkách po 50 Kč počínajíc dnem 1. prosince 1926. D ů v o d y: Soud odvolací vychází z právního názoru, že jest rozhodno, zda je žalobkyně oprávněna domáhati se do čtrnácti dnů pod exekucí na žalovaném obchodníku a výrobci kožešinových plášťů vydání kožichu, původně od žalovaného zakoupeného, žalovaným opraveného a prodlouženého nákladem 1.150 Kč, když sama v žalobě a to ne v navrhovaném výroku rozsudkovém, nýbrž před tím, projevuje ochotu platiti za opravu kožichu měsíční splátka po 50 Kč až do vydání kožichu žalovaným. Nejen strany, nýbrž i první soud, přehlédly ustanovení § 471 obč. zák. o zadržovacím právu podle něhož ten, kdo jest povinen vydati věc, může ji k zajištění svých dospělých pohledávek z nákladu na věc, ze škody věci způsobené, zadržeti s tím účinkem, že může býti odsouzen k vydání jen proti vzájemnému plnění z ruky do ruky. Ježto jest patrno, že žalobkyně jistotu podle § 471, druhý odstavec obč. zák. neposkytla, dlužno zkoumati, zda jsou zde ostatní podmínky tohoto § a k tomu dlužno přisvědčiti. Žalovaný již při prvním roku k ústnímu jednání uznal svou povinnost vydati kožich, ale používaje správně tohoto svého zadržovacího práva, prohlašuje, že kožich vydá proti hotovému zaplacení svých výloh; žalovaný prohlásil při odvolacím roku, že kožich byl hotov koncem listopadu 1926, náklad na kožich v nesporné výši 1.150 Kč jest rovněž zjištěn a prohlásil-li žalovaný ochotu vydati kožich, bude-li mu zaplacenó žalobkyni měsíčními splátkami po 50 Kč, počínaje 1. prosincem 1926, vynaložených na kožich 1.150 Kč jest patrno, že jsou zde podmínky § 471 obč. zák. v plné míře, že návrh žalobkyně na předběžné vydání kožichu před splátkami není odůvodněn a slušelo proto odvolání žalovaného vyhověti a rozsudek napadený změnit tak, jak se stalo ve výroku odvolacího soudu. Žalobkyně neprokázala, ba ani netvrdila, že bylo umluveno, by žalovaný napřed kožich vydal a pak teprve splátky měsíční

po 50 Kč od ní dostával. Žalobkyně od 1. prosince 1926 také žádné splátky nesložila (srovn. rozhod. nejv. soudu sb. čís. 5536.) Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně změnil rozsudky obou nižších soudů v ten rozum, že žalovaný jest povinen, by do 14 dnů pod exekucí buď vydal žalobkyni její kožich u žalovaného zakoupený a opravený, pokud se týče prodloužený, proti tomu, že žalobkyně bude mu spláceti 1.150 Kč v měsíčních splátkách po 50 Kč, z nichž první jest zaplatiti z ruky do ruky při vydání kožichu, aneb aby za tento kožich žalobkyni zaplatil 500 Kč.

Důvody:

Dovolání, opírajícímu se o dovolací důvody čís. 2, 3 a 4 c. ř. s., nelze upříti oprávnění, pokud s hlediska posléz uvedeného důvodu vytýká, že odvolací soud neposoudil věc správně po stránce právní, odsoudiv žalovaného, by vydal kožich proti tomu, že žalobkyně zaplatí 1.150 Kč v měsíčních splátkách po 50 Kč, počínajíc dnem 1. prosince 1926. Předdeslati dlužno, že žalobkyně tvrdila v žalobě, že v říjnu 1924 koupila od žalovaného kožešinový plášť za 1.300 Kč na měsíční splátky po 100 Kč, později po 50 Kč a že začátkem října 1926 dala plášť žalovanému k opravě, pokud se týče k prodloužení za 1.000 Kč a s podšívkou 150 Kč, celkem za 1.150 Kč za týchž podmínek, t. j. že bude těchto 1.150 Kč spláceti v měsíčních splátkách po 50 Kč. Těchto údajů žalobních žalobkyně ve sporu ani nezměnila ani nedoplnila. Tvrdila-li v odvolacím řízení a tvrdí-li nyní v dovolání, že bylo se žalovaným ujednáno, že mají býti splátky splatné teprve po vydání kožichu, tedy nejprve že má plášť vydán býti a pak splátky splaceny, nutno v tom spatřovati novotu v opravném řízení nepřípustnou, pokud tím nemá býti vyjádřeno pouze to, co je ovšem podstatou každého splátkového obchodu, to jest jednání, jímž se zákazník poskytuje úvěr, že se totiž zboží vydá zákazníkovi dříve, než splatí celý smluvený peníz a že splácí další splátky, maje již věc ve svém držení a užívání, — nýbrž pokud by tím zároveň mělo býti tvrzeno, že žalovaný podle ujednání byl povinen vydati kožich před první splátkou, t. j. bez jakéhokoliv hotového zaplacení, a že pak teprve žalobkyně měla začít spláceti první a další splátku v určitou pozdější dobu, již žalobkyně vůbec neudala. Žalobkyně ovšem v posledním odstavci žaloby před žalobní prosbou uvedla, že jest ochotna platiti po vydání kožichu 50 Kč měsíční splátky. Avšak z celého přednesu žalobkyně ve sporu zřejmě vyplývá, že tím mělo býti řečeno pouze to, o čemž se již stala zmínka jako o podstatné náležitosti každého ujednání o splátkách, a že žalobkyně se nevzpírala a nevzpírá zaplatiti první splátku 50 Kč při vydání kožichu, což výslovně uvádí také ještě ve svém dovolání. Odvolací soud má pravdu v tom, že žalovaný, ana dovolatelka ve sporu netvrdila, tím méně prokázala, že žalovaný podle úmluvy jest povinen splniti, t. j. vydati opravený kožich předem ve smyslu právě vyloženém, může k jeho příslušné námitce býti odsouzen k vydání kožichu pouze proti vzájemnému plnění, t. j. proti zaplacení odměny za vykonané dílo, ale ovšem jen za smluvených po případě zákonných

podmínek. Neboť z ustanovení §§ 1052, 471, 904, 1170 a 1062 obč. zák. vyplývá právní zásada, že ten komu přísluší proti jiné osobě nárok na plnění, může žádati tato plnění hned, není-li určitá doba pro plnění smlouvena, jakož i, že ten, komu druhá smluvní strana odevzdává, pokud se týče kdo naléhá na odevzdání, musí i sám se své strany býti hotov splniti svou vzájemnou povinnost, nesplnil-li ji již dříve a nejde-li o dodávku na úvěr (srov. § 1063 obč. zák.). Úmluva o plnění na úvěr, tedy i ujednání splátek ovšem, jelikož tu jde o předpisy rázu dispozičního, zpravidla (vyjmouc případ § 1052 obč. zák.) vylučuje uplatnění zadržovacího práva, jehož jinak lze se dovolávat námitkou, že strana naléhající na plnění sama ještě smlouvu nesplnila. Tu však nutno vycházeti ze skutkového zjištění obou nižších soudů, že přes opačné tvrzení žalovaného splátky byly ujednány též pro opravu kožichu. Zde nutno zdůrazniti, že se žalovaný v řízení před soudem první stolice vůbec nehájl tím, že ujednání splátek bylo vázáno podmínkou, zejména že, bylo-li snad mezi stranami mluveno o provedení věci prostřednictvím záložny, nešlo o pouhý jednostranný předpoklad žalovaného, nýbrž že tento předpoklad byl shodnou vůlí obou stran učiněn podmínkou tohoto ujednání. Toho žalovaný v první stolici vůbec netvrdil, ačkoliv bylo na něm, by ve sporu namítal a dokázal, že se ujednání o splátkách žalobkyni tvrzené a nižšími soudy zjištěné stalo jen podmíněně a že podmínka nebyla splněna, naopak se omezil na to, že prostě popřel, že se při smlouvě o dílo, o niž tu jde, ono ujednání vůbec stalo. Vychází-li se z opačného zjištění skutkového, jímž dovolací soud jest vázán, nutno uznati, že žalovaný, když žalobkyni žádající vydání kožichu proti splácení 50 Kč měsíčně, jak bylo ujednáno, odepřel vydání kožich, a to nikoliv snad z toho důvodu, že mu nechtěla zaplatiti první splátku, nýbrž žádaje proti smlouvě hotové zaplacení neb aspoň zajištění celé mzdy, sám se octl v prodlení se svým plněním a tím zavinil, že nárok na zaplacení odměny se nemohl státi a nestal se splatným, poněvadž dílo neodvedl. Podle 1170 obč. zák. ovšem zpravidla sluší mzdu zapraviti po dokončení díla. Tím jest však řečeno, že objednatel díla zpravidla není povinen, zapraviti úplatu dříve, než dílo jest hotovo, nikoli, že podnikatel jest oprávněn domáhati se na objednateli zaplacení úplaty, když dílo je sice dokončeno, ale podnikatel nezjednal objednateli dispoziční nad hotovým dílem, pokud se týče není ochoten tak učiniti za smluvených podmínek. Ano nebylo vůbec tvrzeno, že mezi stranami byla umluvena určitá doba, kdy žalobkyně měla složit první splátku, mohla nastati splatnost první jakož i dalších splátek jediné tím, že žalovaný hotový kožich žalobkyni vydal, pokud se týče vydání jeho řádně nabízel. To se nestalo, naopak žalovaný podle zjištěného stavu věci bezdůvodně a proti smlouvě odepřel vydání kožich, takže žalobkyně nebyla povinna zapraviti ani první splátku ani splátku další a nebyla ani povinna složit je k soudu (§ 1425 obč. zák.), kdyby je žalovaný nepřijal. Žalovaný se nemůže s úspěchem dovolávat ani zadržovacího práva podle § 1052 obč. zák. Podle tohoto zákonného ustanovení může i ten, kdo je povinen plniti napřed, plnění odepřiti až do doby, kdy bude poskytnuto nebo zajištěno plnění vzájemné, je-li toto ohroženo špatnými majetkovými poměry strany druhé, jež mu

v době sjednání smlouvy nemusily býti známy. Žalovaný v první stolici sice tvrdil, že nechtěl, pokud se týče nechce žalobkyni kožich vydati, poněvadž je nemajetná a že vzhledem k nejistým majetkovým poměrům žalobkyně nemůže opravený kožich vydati bez záruky. Ale, i kdyby se na krásně mohlo míti za to, ač první soud to výslovně nevzal za prokázáno, pokud se týče vyloučil, že majetkové poměry žalobkyně jsou tak špatné, že je tím ohrožen nárok žalovaného na zapravení úplaty 1.150 Kč v měsíčních splátkách po 50 Kč, nelze z toho nic dovoditi ve prospěch žalovaného, an nedokázal, že mu tyto poměry nemusily býti známy v době, kdy povolil žalobkyni splátky, a spíše opak toho vychází najevo ze skutkových zjištění nižších soudů a z vlastního přednesu žalovaného. Pokud jde o nedoplatek z dřívějšího právního poměru obou stran, žalovaný jednak zadržovací právo z tohoto důvodu ve sporu neuplatňoval, jak plyne také ještě z jeho prohlášení při veřejném ústním jednání ze dne 3. května 1927, jednak s úspěchem se ho dovolávati ani nemůže, když uplatňování takového zadržovacího práva, jak již uvedeno, bylo vyloučeno zjištěnou úmluvou stran. Ostatně nelze se dovolacímu soudu touto otázkou blíže obírat, jelikož rozsudek soudu druhé stolice, nebyv žalovaným napaden v tomto směru nabyt již právní moci.

Čís. 7826.

Ani politická strana ani její výkonný výbor nejsou způsobilými podmínky práv a závazků. Objednávka pro politickou stranu (její výkonný výbor) jde na vrub objednatele.

(Rozh. ze dne 1. března 1928, Rv I 1322/27.)

Žalující, majitel tiskárny, domáhal se na žalovaném členu výkonného výboru politické strany zaplacení za objednávku, již učinil žalovaný pro politickou stranu. O b a n i ž š í s o u d y uznaly podle žaloby, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Nesprávné posouzení věci po stránce právní spatřuje žalovaný především v tom, že procesní soud dospěl k právnímu názoru, že politická strana pro obor práva soukromého není právnickou osobou podle § 26 obč. zák., následkem čehož, nemajíc právní osobnosti, nemůže ani práv nabývatí, tím méně se zavazovati. Odvolatel vytýká, že soud procesní kromě citace § 26 obč. zák. pro tento svůj názor neuvedl důvodů a při správném výkladu cit. § 26 měl dospěti k názoru, že politická strana jest společností dovolenou a proto i podmínkem práv i právních závazků. Avšak tyto vývody nejsou správné a nelze s nimi souhlasiti, poněvadž dříve, než dojde na otázku, zda politická strana jest společností dovolenou čili nic, dlužno uvažovati o tom, zda politická strana jest společností ve smyslu § 26 obč. zák. Tu jest připomenouti, že ustanovení § 26 obč. zák. nepodává definici společnosti vůbec, takže v tomto směru jest odkázati na předpisy v jiných zákonech obsažené a zkoumati, zda-li běžný pojem politické strany lze podřaditi pod některý útvar, jemuž zákon přiznává osobnost ve smyslu soukromoprávním, to jest způsobilost býti nositelem soukromých práv a závazků odlišných od práv a závazků jednotlivých členů. Otázku tuto avšak dlužno zodpověděti záporně. Politická strana není než souhrnem